

IGRAČE NA POTI

Jože Piano

Moje male in velike želje živijo od lastne nezmernosti. Objestne, brezobzirne in vsemogočne rogovilijo na vseh koncih in jaz sem ponosen nanje kot oče, ki naskrivaj uživa ob hudobijah svojih otrok. Čez čas pa postanejo betežne od strastnega hlastanja, da bi prestopile pregrado, ki jih loči od realnosti. Take zamrle želje nanizam v molek pa jih včasih prebiram, da ne bi ugasnile na dnu zavesti kot latentni nagibi. Tega sem se lotil šele pred kratkim, odkar sem spoznal, da so želje podobne igračam... čim bolj doraščam, tem manj si jih upam želeti.

I

EL ALAMEIN

Vrh libijskega griča čepi berberska trdnjava iz klesanega kamna. Siva pa čokata se zdi tuja na rožnatem ozadju poznega popoldneva. Daleč naokoli so razmetana trupla peščenih sipin kot mrtve ribe.

Puščava je siromašna mati. Zato se sramuje vsake nežnosti. Kogar sprejme, temu postreže z dobrotami, ki so dragocene kot darila siromakov. Tu se vsakdo počuti mogočnega, ker je svet, ki ga je prinesel s seboj, bolj razgiban, premožnejši in namenjen velikemu številu ljudi. Tukaj pa je vsakdo sam. Primerjave so mogoče le s samim seboj in s spomini.

Ko te na jutranji straži zmrazi, se do vratu zakoplješ v topel pesek, ki je voljan kot ženska nedra.

Nebo je visoko in popacano z zvezdami pa je lahko sanjati.

Ko postane misel siromašna in pusta, zlahka najdeš hrano za domišljijo. Dovolj je že pogled na razbrzdano geometrijo podob, ki so jih stkale poti črnih hroščev v prhki pesek.

Tudi čas ni zaporedje dogodkov, ampak trajanje, ki ga ne kaže drobiti na obdobja. Tako sta le misel pa sonce, ki ima barvo kamna, mera za odtekanje časa.

Mi smo na El Alameinu!

Stara bojišča zbujaajo konfekcijske misli o pomembnosti. Ona sama pa životarijo od pomena, ki so nam ga vtisnili v zavest časopisni naslovi, ki so jim bili nekoč namenjeni. Seveda, danes zavijajo na trgu v ta papir solato. Zaman upor starih veteranov, ki brskajo med pisano šaro spominov. Nočem žaliti! Toda, kar je bilo včeraj veliko, se zdi danes mnogo manjše. In?

Gogoljev Hlestakov vpije po vogalih: »Potrebno je storiti kaj vzvišenega.« Na El Alameinu pa zbirajo staro železo.

Kaj pa preluknjane čelade ob poti?

Njihovi lastniki so na dopustu v Aleksandriji preveč pili pa zahajali v »Kitt cat« pa »Hollywood night club«, čeprav sta še danes opremljena z napisi »prepovedano za vojake«. Njihove betice so se jim zdele prekleto pomembne. Pa so le prišli na El Alamein.

Menda so izterjavalii posojene cigarete, pisali pisma, pripovedovali ljubezenske štoriije in upali.

Prosim, oprostite! Toda spogledovanje z ujedljivostjo se sprevrže v robotost. Sentimentalnost, ki se je prenapela, mora, zato da ubeži smešnosti, za okope ironije. Obakrat pa ostane slab okus v ustih, ki se ga sam najbolj zavedam.

Mi smo na El Alameinu!

Trpko belo sonce se še vedno pomika čez lok, ki je napet med ločnicami obzorja. Ko pride na konec poti, bo iztisnilo iz pokrajine vso lepoto in čutnost v kratkem presledku rumenordeče zarje, ki pade kot utež v črnino noči.

El Alameina, o katerem smo slišali, o katerem smo mislili, katerega smo hoteli obiskati, pa ni.

Naš jeep brni, kot bi bil prva živa stvar, ki je bila kdaj koli tukaj. Kajti tudi stroji živijo, dokler ima njihovo vrtenje nekakšen smisel. Dotlej so podaljšek človeškega življenja in ves čas pričajo, da življenje teče, da se nekaj dogaja in da ima to pomen. Tukaj pa le veter orje usločene brazde v pesek, tja... do konca razgleda. Železne razbitine pa samevajo kot brezimni grobovi nekoč razumno sestavljenih delov in njihovega namena.

El Alameina ni!

Ker so bojišča le prostor.

Ljudje pa umirajo v času.

Takrat, ko se zavemo, da je zaman vsako upanje.

II

NAŠA ULICA

Breze so tihožitja. Klopce pred vhodnimi vrati za večerni počitek in pogovor s sosedi pa okvir. Naša ulica, kjer so breze in klopce in polno otrok, je vsakdanjost. Nekoč pa se je na prodišču ob prvih hišah naselil pravi cirkus. Niso nam povedali, od kod so se priklatili.

Imeli so štiri vozove in karoserijo dosluženega avtobusa pa precej velik šotor. Vsi, cela naša ulica z otroki vred je obiskala predstavo. Komaj smo se razvrstili po klopeh, je stopil na oder star klovn. Otroci so se nehali valjati po pesku, mi, kar nas je bilo odraslih, smo odstavili stekleničke s cocto in zaploskali.

»Dober večer dame in gospodje,« nam je dejal.

Sosed se je presedel. Nekdo je podrsal z ного. Debelinko s številke devet je odpel jopič. Potem smo pa zopet zaploskali. Klovn se je dolgo priklanjal pa nadaljeval.

»Spoštovano občinstvo. Cirkus je igra. Mi, ki jo igramo, nikoli ne potegnemo aduta. Pa saj gre le za veselje do igre. Mi bi Vas radi za ti dve uri, ki sta pred nami, popeljali tja do razblinjene meje med utvarami, ki se jih zavedamo, in goščavo želja, ki jim je edina mera domišljija. Vem, da to ni kaj prida pomembno opravilo. Pa vendar! Prosim Vas, ta večer pozabite tehtne ljudi in koristne reči. Dovolite mislim in občutkom, da se izognejo bližnjicam pa uberejo pot, ki jo najdeta naključje in dobra volja. Tam se nam mogoče obeta kakšno prijetno presenečenje.

Dragi gledalci, Cirkus Famozo je znan širom po svetu. Cirkus Famozo nocoj nastopa samo za Vas. Zapomnite si! Danes je 12. julij, pojutrišnjem je padla Bastilja.

Odložite skrbi. Spomnite se smeha. Pa močno ploskajte, kajti to nam mnogo pomeni, celo preveč.«

In mi smo tisto noč ploskali in se smejali, čeprav marsikdaj bolj zaradi vljudnosti. Takšna je naša ulica. Kadar kdo pokaže, da od nje pričakuje neko dobroto, potem mu ustreže, če le more, ker nikogar noče užaliti.

Ko smo se drugo jutro odpravljali na delo, ni bilo več sledu za cirkusom, če odštejemo zlomljena ojesa in dve tri krpe, ki so samevale na prodišču. V naši ulici pa so bile breze, klopce pred hišami, in ker je bilo v času počitnic, so se otroci zbirali na oglu, vsak s svojo kanglico za mleko, da pojdejo skupaj v mlekarno, ki je v drugi mestni četrti. In vsi smo vedeli, da nas ne bo tako kmalu obiskal drug cirkus in da bomo morali v kino, kar nas manj veseli, ker tistim ljudem ne moremo ploskati.